

ISSN 1896-656X

KWARTALNIK NAUK O PRZEDSIĘBIORSTWIE

nr 1 (46) • styczeń • marzec 2018 • rok XII •

www.przedsiębiorstwo.waw.pl

Esej naczelnego

4 Czy sukcesja jest problemem firm rodzinnych?

Roman Sobiecki

Praktyczna teoria

9 Kompetencje sukcesorów współczesnych przedsiębiorstw rodzinnych

Mariola Dźwigoł-Barosz

19 Cyfryzacja i innowacje społeczne – perspektywy i zagrożenia dla społeczeństwa

Mirosław Grewiński

Na marginesie

30 The Belt and Road Initiative and the Transformation of Globalization

Biliang Hu

Warsztaty menedżerskie

39 Zarządzanie różnorodnością a budowanie wizerunku i reputacji firmy rodzinnej

Elwira Gross-Gołacka

51 Zamówienia publiczne, a mechanizmy konkurencji. Przykład konsorcjum ofertowego

Małgorzata Godlewska

61 Behavioural location theory – evolution, tools and future

Wojciech Sabat, Tomasz Pilewicz

69 Stabilność realizacji zadań przez gminy woj. warmińsko-mazurskiego

Wiesława Lizińska, Renata Marks-Bielska,
Karolina Babuchowska, Magdalena Wojarska

Z praktyki gospodarczej

77 Wizerunek firmy rodzinnej i przedsiębiorcy z firmy rodzinnej w świetle autorskich badań sondażowych

Konrad Bugiera, Katarzyna Gierczak-Grupińska, Eleni Tzoka-Stecka

Raporty, badania

87 Wybrane aspekty innowacyjności przedsiębiorstw funkcjonujących w państwach Unii Europejskiej

Jerzy Baruk

Recenzje

99 Kompleksowe dzieło o finansach biznesu międzynarodowego

Marian Gorynia

104 Streszczenia | Summary

Marian Gorynia

Kompleksowe dzieło o finansach biznesu międzynarodowego

Jan Rymarczyk

Finanse biznesu międzynarodowego

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej

Poznań 2017, s. 440

Profesor Jan Rymarczyk należy do grona najbardziej znanych i cenionych polskich autorów z zakresu biznesu międzynarodowego i z pewnością zasługuje na miano klasyka. Wśród Jego licznych książek, napisanych samodzielnie oraz wspólnie ze współpracownikami, warto – w kontekście recenzowanej pozycji – przywołać zwłaszcza trzy. W Jego bardzo szerokim dorobku publikacyjnym szczególnie miejsce odgrywa wydana w 1996 roku książka pt. *Internacjonalizacja przedsiębiorstwa*. Na pracy tej wychowały się tysiące studentów w całym kraju. Był to znakomity, ogólnopolski podręcznik, wykorzystywany we wszystkich bodaj-

że wyższych uczelniach ekonomicznych, a także innych szkołach kształcących studentów w zakresie międzynarodowej współpracy gospodarczej. Z wielkim zadowoleniem i uznaniem przyjąłem także w 2004 roku wydanie książki *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*. Jak napisał we wstępie do tej pracy prof. Jan Rymarczyk, *w istotnej mierze jest ona oparta na poprzedniej, zarówno jeśli chodzi o konstrukcję, jak i poszczególne partie tekstu*.

Kolejną pracą, będącą w pewnym sensie logicznym rozwinięciem wymienionych dwóch poprzednich dzieł, była książka pt. *Biznes międzynarodowy* z 2012 roku. Z jednej strony w szerokim zakresie nawiązywała ona do poprzedniczek, a z drugiej – zawierała znaczne poszerzenie pól analiz podjętych we wcześniejszych opracowaniach.

Książka *Finanse biznesu międzynarodowego* jest także powiązana z wymienionymi pracami, ale tym razem jej relacja w stosunku do poprzedniczek jest inna. O ile – jak zaznaczono wcześniej – w przypadku wcześniejszych książek każda następna praca oznaczała poszerzenie zakresu rozważań w stosunku do poprzedniej, o tyle tutaj mamy do czynienia z dziełem nowym, kompleksowym i ambitnym, na pewno zasługującym na szerszą refleksję. Warto zaznaczyć, że pojawienie się tej pracy nawiązuje do klasycznego podziału opracowań ekonomicznych – na te,

które zajmują się sferą realną działalności gospodarczej oraz te, które dotyczą finansowego ujęcia/odbicia tej działalności. Ocenianemu opracowaniu z pewnością przysługuje ponadto atrybut bycia dziełem fundamentalnym, co wynika ze znaczenia biznesu międzynarodowego we współczesnej gospodarce światowej, a także z szerokiego zakresu oraz stopnia wnikliwości podjętych zagadnień.

Aktualna i ważna problematyka

Recenzowana książka ma szereg zalet, na które chciałbym zwrócić uwagę.

Silną stroną pracy jest waga i aktualność podejmowanej problematyki. Internacjonalizacja i globalizacja bezsprzecznie odgrywają coraz większą rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstw w ogóle, w tym także polskich przedsiębiorstw w szczególności. Zachodząca i postępująca od początku lat 90. XX wieku integracja gospodarki polskiej z gospodarką międzynarodową sprawia, że zapotrzebowanie na adekwatną, aktualną i przystępną podaną wiedzę na ten temat stale rośnie. Stwierdzenie to w sposób szczególny odnosi się do sfery finansów międzynarodowych przedsiębiorstw, które są głównymi aktorami integracji gospodarki polskiej z otoczeniem międzynarodowym. Warto więc podkreślić, że praca prof. Jana Rymarczyka dostarcza wiedzy nawiązującej do najnowszych badań światowych i polskich. Należy uwypuklić fakt, że Autor szeroko sięga do najnowszej światowej literatury przedmiotu, jednocześnie starając się uwzględniać realia polskie i dorobek polskich autorów.

W parze z doniosłością podjętej problematyki idzie podejście praktyczne i użytkitarne – w mojej ocenie książka będzie dobrym przewodnikiem dla wszystkich osób pracujących w sferze biznesu międzynarodowego.

Należy stwierdzić, że z teoretyczno-metodycznego punktu widzenia, w ocenianej pracy nastąpiło skoncentrowanie

uwagi na wiodącym poziomie analizy, jakim jest przedsiębiorstwo działające w biznesie międzynarodowym. Autor zdaje się konsekwentnie pamiętać o tej okoliczności nawet wtedy, gdy podejmuje zagadnienia tak fundamentalne, jak na przykład kształtowanie się kursów walut, czy funkcjonowanie międzynarodowych rynków finansowych. Innymi słowy, oprócz skupienia uwagi na podstawowym poziomie analizy (przedsiębiorstwo) mamy także do czynienia z uzasadnionymi przypadkami posługiwania się analizą kontekstualną.

Logiczna i dobrze przemyślana struktura

Z merytorycznego punktu widzenia, duże znaczenie ma również podjęty zakres problematyki oraz strukturalizacja pracy. W konstrukcji książki wyróżniono następujące rozdziały:

- Globalizacja finansowa we współczesnej gospodarce światowej
- Uwarunkowania, cele, planowanie, organizacja i sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstw międzynarodowych
- Kurs walutowy, jego determinanty i znaczenie dla przedsiębiorstw międzynarodowych
- Zarządzanie ryzykiem kursowym
- Międzynarodowe rynki finansowe jako sfera działalności przedsiębiorstw międzynarodowych
- Długookresowe decyzje finansowe przedsiębiorstw międzynarodowych i ich realizacja
- Krótkoterminowe zarządzanie finansami przedsiębiorstw międzynarodowych

Każdy z rozdziałów liczy kilkadziesiąt stron i jest podzielony na podrozdziały, które z kolei niekiedy (ale nie zawsze) dzielą się na mniejsze jednostki.

Zasygnalizowaną strukturę pracy można określić jako dobrze przemyśla-

ną, logiczną i poprawną merytorycznie. Układ pracy jest więc drugą mocną stroną książki. Opracowanie nawiązuje pod tym względem do najlepszych, klasycznych prac z zakresu finansów biznesu międzynarodowego, a jednocześnie wyraźny jest oryginalny i autorski charakter opracowania, ujawniający się zwłaszcza w doborze szczegółowych zagadnień uwzględnianych w ramach poszczególnych rozdziałów i ich części składowych. Kolejne rozdziały książki wyczerpują najważniejsze finansowe aspekty funkcjonowania firmy na arenie międzynarodowej, a także w szerokim zakresie pokazują uwarunkowania kontekstualne, tło, w którym odbywają się międzynarodowe operacje finansowe przedsiębiorstw.

Rozpatrując strukturę ocenianej książki z punktu widzenia wspomnianych wcześniej poziomów/jednostek analizy, należy zwrócić uwagę na szeroką gamę tych poziomów i ich urozmaicenie oraz zróżnicowanie. Słuszne wydaje się rozpoczęcie analizy od poziomu globalnego (rozdział 1), a dopiero następnie przejście do poziomu firmy analizowanej w kolejnych rozdziałach, by dalej w uzasadnionych przypadkach wrócić do kwestii makroekonomicznych (np. fragmenty rozdziału 3 poświęcone kształtowaniu się kursu walutowego) czy kwestii branżowych albo sektorowych (wspomniane już zagadnienie międzynarodowych rynków finansowych).

Warto dodać, że w mojej opinii, tytuły rozdziałów oraz jednostek składowych książki niższego stopnia są zrozumiałe, komunikatywne i sformułowane we właściwym, spotykanym w literaturze przedmiotu języku.

Ogólnie rzecz ujmując należy stwierdzić, że struktura opracowania jest adekwatnym odbiciem najnowszych nurtów i tendencji w piśmiennictwie z zakresu finansów biznesu międzynarodowego. Autorowi udało się uchwycić równowagę

między ilością miejsca poświęconego poszczególnym zagadnieniom. Struktura jest jasna i przejrzysta. Również wewnętrzny układ poszczególnych rozdziałów (ich liczba i sekwencja) należy uznać za właściwy. Poprawność struktury pracy jest jednym z czynników sprawiających, że jest ona przyjazna, przejrzysta i przystępna dla czytelnika.

Poprawny merytorycznie, ale zrozumiały język

Trzecim pozytywnym wyróżnikiem omawianej książki jest jej poprawny, prawidłowy i zrozumiały język. Z jednej strony, nie ma w pracy zbędnych udziwnień i konstrukcji językowych powodujących niejasności i dwuznaczności interpretacyjne. Z drugiej zaś mamy do czynienia z uzasadnionym zakresem wykorzystania słownictwa profesjonalnego, które dla osób mniej obeznanych z referowaną problematyką może wydawać się nadto hermetyczne i specjalistyczne. Pewnych kwestii, które w rzeczywistym świecie finansów są złożone i opisywane fachowym językiem, nie da się jednak nawet w dobrym podręczniku uprościć, gdyż mielibyśmy wówczas do czynienia z uproszczeniem nadmiernym i nieuzasadnionym. Znalezienie „złotego środka” jest szczególnie cenne w pracy mającej charakter podręcznika, a jednocześnie nawiązującej w szerokim zakresie do literatury zagranicznej.

Na uwagę zasługuje także kolejna cecha pracy, jaką jest rozbudowana, dobrze dobrana, należycie wyselekcjonowana i aktualna bibliografia. Autor książki zdaje sobie sprawę z tego, że ilość miejsca poświęconego na poszczególne zagadnienia jest jego subiektywnym wyborem, ale jednocześnie stwarza czytelnikowi szansę na rozszerzenie studiów nad różnymi wątkami poprzez podanie odsyłaczy do najnowszej literatury zagranicznej i polskiej.

Całościowe i kompleksowe ujęcie tematu

Jednocześnie chciałbym zaznaczyć, że główny atut recenzowanej rozprawy, a więc fundamentalne, całościowe i kompleksowe ujęcie podjętej problematyki, może wiązać się z pewnym zagrożeniem dla odbioru przez czytelnika dzieła o znaczących rozmiarach. Jak zaznaczono wcześniej, koncepcja i konstrukcja książki w pełni wpisują się w najnowsze tendencje obowiązujące na rynku wydawniczym, zwłaszcza krajów anglosaskich. Na uczelniach zachodnich zauważalny jest trend do wykładania przedmiotów o większej liczbie godzin wykładowych, wspartych podręcznikami znacznie większych rozmiarów. W Polsce z kolei panuje nastawienie odwrotne – przedmiotów jest dużo, mają one mniejszy zakres, są bardziej wyspecjalizowane. Innymi słowy, wiedza przekazywana studentom zdaje się być bardziej poszatkowana i poszufladowana. Pokróćce scharakteryzowanej tendencji w zakresie organizacji procesu dydaktycznego towarzyszy fragmentaryzacja wydawnictw wspierających dydaktykę – podręczniki mają także często wyspecjalizowany charakter, nawiązujący do dość wąskich obszarów merytorycznych. Jest to oczywiście swego rodzaju tradycja, która jednak wydaje się być dość silnie zakorzeniona i jako taka powinna być wzięta pod uwagę przy promocji książki.

Finanse biznesu międzynarodowego są książką napisaną z perspektywy międzynarodowej, czy nawet ponadnarodowej. W tym sensie w pracy abstrahuje się od miejsca rejestracji działalności oraz miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. W przypadku konkretnych firm może to być praktycznie każde miejsce na świecie. I tutaj pojawiają się pytania, na ile konkretna lokalizacja rejestracji i prowadzenia działalności decyduje o specyfice finansów biznesu międzyna-

rodowego, na ile prowadzone operacje wyróżniają się osobliwościami regulacyjnymi właściwymi dla danego kraju? Czy rozważenie takich *differentia specifica* dla Polski, jako miejsca operacji finansowych biznesu międzynarodowego, nie byłoby uzasadnione?

Następną wartą podniesienia wątpliwością jest rezygnacja z osobnego i całościowego przedstawienia zagadnienia *controllingu* (albo w wersji spolszczonej tego słowa – kontrolingu). Ponieważ w wymienionych na początku recenzji podręcznikach prof. Jana Rymarczyka z zakresu biznesu międzynarodowego termin ten był dość szeroko omawiany, to pojawia się pytanie, co zdecydowało o tym, że w tytule żadnego rozdziału albo podrozdziału termin ten nie pojawia się, co może być odebrane jako obniżenie doniosłości tego zagadnienia.

Warto podkreślić, że praca cechuje się poprawnością merytoryczną. Wykorzystany model pojęciowy dobrze opisuje i strukturalizuje finanse biznesu międzynarodowego. Wykorzystano podejście metodologiczne właściwe dla tworzenia podręczników – liczba, sekwencja i rozmiary rozdziałów są właściwe. Prowadzone rozważania dotyczą różnych poziomów analizy ze wskazaniem na poziom firmy jako wiodący. Autor umiejętnie posługuje się analizą kontekstualną.

Tradycyjny, dobry podręcznik z zakresu finansów biznesu międzynarodowego

Temat został ujęty w sposób oryginalny, a jednocześnie w sposób nawiązujący do tradycji dobrych podręczników z zakresu finansów biznesu międzynarodowego. Autorski charakter mają zwłaszcza części składowe poszczególnych rozdziałów, a także proporcje miejsca poświęconego poszczególnym zagadnieniom szczegółowym. Dobrze, że w jednym podręczniku zamieszczono zarówno roz-

ważania na temat zarządzania krótkoterminowego finansami firmy w biznesie międzynarodowym, jak i zarządzania długoterminowego. Ujęcie w jednym opracowaniu zarówno kwestii finansowania zagranicznych inwestycji bezpośrednich jak i obrotów handlu zagranicznego, jest kolejnym pozytywnym wyróżnikiem pracy.

Polski rynek wydawniczy nie jest szczególnie nasycony opracowaniami z zakresu finansów biznesu międzynaro-

dowego z położeniem głównego nacisku na przedsiębiorstwo. Istniejące nieliczne opracowania (np. prof. Eugeniusz Najlepszy, prof. Paweł Śliwiński) cechują się innym rozłożeniem akcentów. Dlatego też, dobry podręcznik z zakresu finansów biznesu międzynarodowego, napisany przez uznanego i cenionego autora, powinien zainteresować zarówno studentów uczelni ekonomicznych, jak i wydziałów ekonomicznych innych typów uczelni oraz praktyków życia gospodarczego.

Bibliografia:

1. Najlepszy E. [2007], *Finanse międzynarodowe przedsiębiorstw*, Warszawa, PWE.
2. Rymarczyk J. [2017], *Finanse biznesu międzynarodowego*, Poznań, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej.
3. Rymarczyk J. [2012], *Biznes międzynarodowy*, Warszawa, PWE.
4. Rymarczyk J. [2004], *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, Warszawa, PWE.